

Gezonde School

Bewegingsvriendelijke speelplaats, een 'buiten'kans om te spelen, te bewegen en te leren

Welkom

Samen op weg naar

meer gezondheid

Check-in

Welke momenten op de speelplaats uit je kindertijd koester je het meest?

Op naar een gezondheids- beleid op school

What's in it for you?

Positief effect op concentratie, leerprestaties, onderlinge relaties, sfeer in de klas, ...

Hoe?

- Vertrek vanuit brede definitie van gezondheid (fysiek, mentaal, sociaal).
- Kies één of meerdere thema's op basis van de noden, prioriteiten en context van jouw school.
- Werk stap voor stap.
- Zet in op een mix van strategieën: educatie, omgevingsinterventies, afspraken en regels, zorg en begeleiding.
- Betrek leerlingen, ouders en schoolteam.

Onderwijs

Gezondheid

Meer info en ondersteuning?
Ontdek het aanbod:

<https://preventiemethodieken.be/onderwijs>

Beweging

Bewegingsvriendelijke speelplaats, een
'buiten'kans om te bewegen, spelen én leren.

Gezonde School sessie

Schoolteams inspireren, motiveren en helpen bij de uitbouw van een kwalitatief gezondheidsbeleid rond meer bewegen en minder zitten

Gezonde mix van zitten, staan, bewegen & sporten doorheen de schooldag realiseren voor alle leerlingen

Moev

Voeding

Beweging

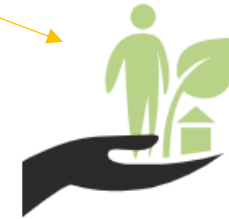
Lang stilzitten

Roken

Mentaal welbevinden

Gezondheid en milieu

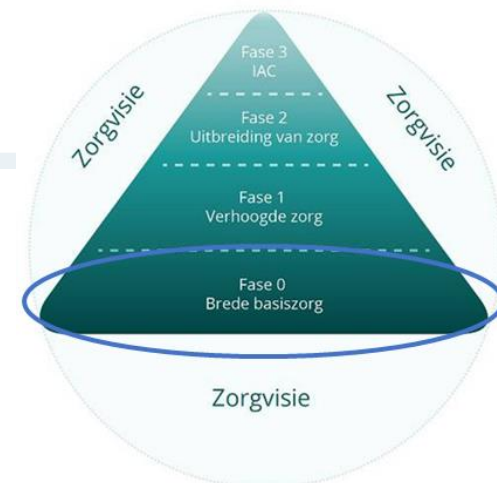

Alcohol, illegale drugs, psychoactieve medicatie, gamen en gokken

Relaties en seksualiteit

GEZOND
LEVEN

**EEN GEZONDE MIX
VAN ZITTEN EN
BEWEGEN IS
BELANGRIJK,
ELKE DAG.**

**ELKE
VOORUITGANG
TELT**

**KLEIN BEGINNEN
EN STAP PER STAP
OPBOUWEN GEEFT JE
MEER KANS OP SUCCES.**

BEWEGINGSDRIEHOEK

© VLAAMS INSTITUUT GEZOND LEVEN 2017

**GEZOND
LEVEN**

Aanbeveling kleuters

**3 T.E.M
5 JAAR**

**MINSTENS 3 UUR
BEWEGING/DAG**
licht, matig of hoog intensief

WAARVAN 60 MIN
matig of hoog intensief

Variatie van beweging: plezierig, op ontdekking gaan, grenzen leren verleggen en volop spelen

VLAAMS INSTITUUT
**GEZOND
LEVEN**

Aanbeveling kinderen en jongeren

**MEER
BEWEGEN**

**HET GROOTSTE
DEEL VAN DE DAG**
licht intensief

EN

**VERSPREID
OVER DE WEEK:
GEMIDDELD
60 MIN/DAG**
matig tot hoog intensief

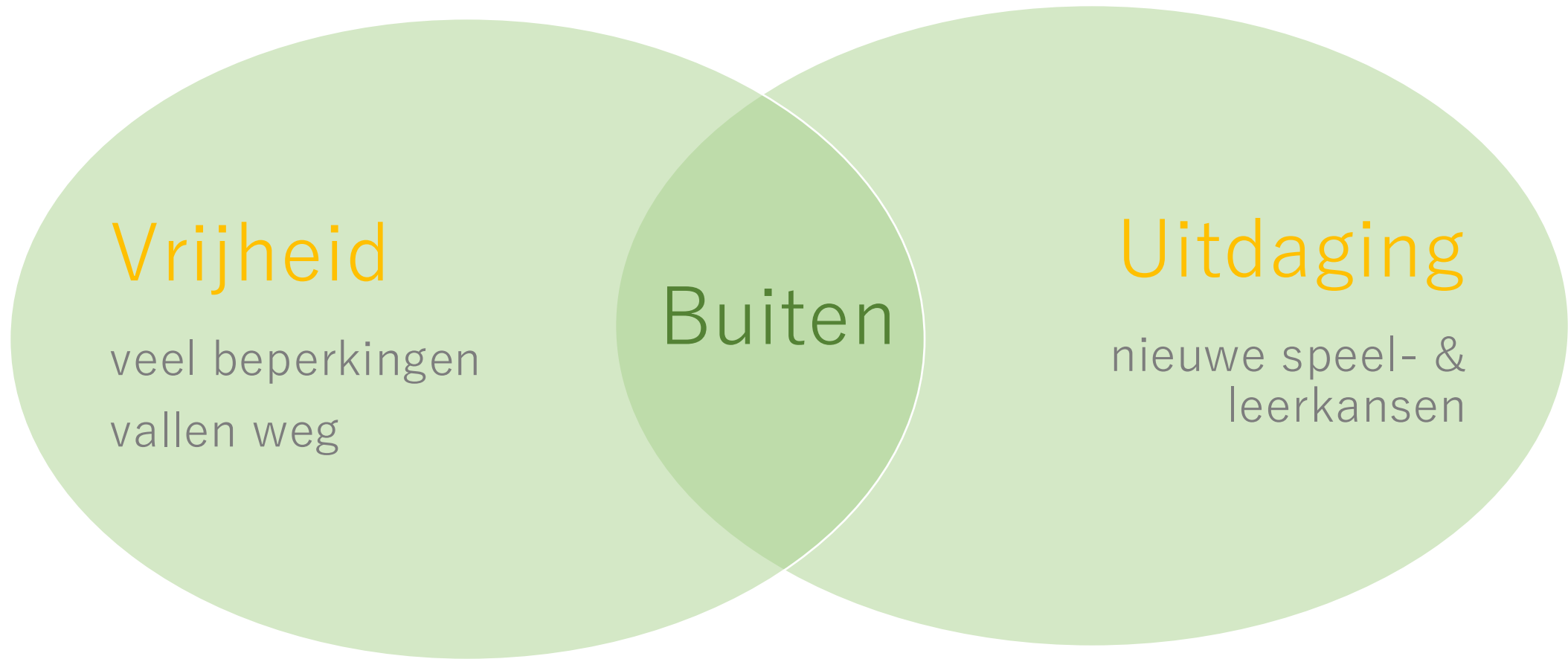
in deze 60 minuten:
min. 3 dagen per week

HOOG INTENSIEF **KRACHT**

**VOOR STERKE
SPIEREN EN
BOTTEN**

‘Dan mag je naar buiten en dat is vrijheid.’

Buiten is er meer ruimte = er wordt meer bewogen!

En laat nu net dat **BUITEN ZIJN** zo belangrijk zijn.

Immuunsysteem van kinderen > in volle ontwikkeling.

Regelmatig contact met verschillende soorten bacteriën = versterken van afweersysteem

Weerstand verhogen > vooral in de winter, een kortere tijd in de kou

Alle weersomstandigheden > juiste kledij

Ventilatie > de buitenklas is het best geventileerde lokaal

Ogen > bijziendheid voorkomen door 2u/dag buiten te spelen + regelmatig daglicht + regelmatig in de verte kijken (20-20-2 regel)

Natuurcontact en **Natuur**beleving > Levenslange connectie maken

Motorisch vaardiger, zelf nadenken, uitproberen, fouten kunnen maken, beter beslissingen nemen, plezier, ...
leidt tot **betere ontwikkeling**

CENTRALE ROL SPEELPLAATS

= plek die uitnodigt om te bewegen

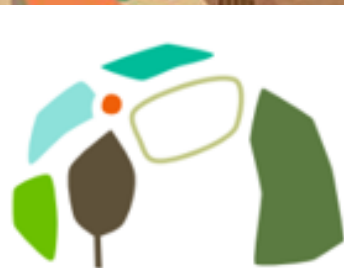
Speeltijd = speelomgeving

Speelplaats = leeromgeving

Buiten leren biedt veel
kansen tot
onderzoekend, zintuiglijk
en ervaringsgericht leren.

**SPEELPLAATS
MET TOEKOMST**

Acht streefpunten als basis

- ① Een school met visie, vanbinnen en vanbuiten
- ② Variatie, voor ieders welbevinden
- ③ Elke dag natuurlijk
- ④ Gezond, en goed voor leefmilieu
- ⑤ Vanbuiten leren
- ⑥ (Speel)plaats voor kunst, creativiteit en techniek
- ⑦ Dynamisch en co-creatief
- ⑧ Gedeelde ruimte is méér ruimte

Actuele thema's:

- ① Het belang van de speelplaats en schoolomgeving als jeugdruimte
- ② De speelplaats als ecosysteem in een veranderend klimaat

Waarom?

Samen met het schoolteam, leerlingen, ouders en de buurt kom je stap voor stap al een heel eind op weg. Starten met het vormen van visie is een noodzaak.

Visie

Wat?

Een integrale aanpak over de domeinen heen geniet de voorkeur. De bouwstenen van de toekomstvisie geven veel info & inspiratie.

Groen

Buiten leren

Beweging

Kunst, creativiteit en techniek

Participatie

Gedeeld gebruik

Ecosysteem
in een veranderd klimaat

Schoolomgeving
als jeugdruimte

Welbevinden

Hoe?

Sta zeker ook stil bij

Ontwerp

Veiligheid

The background of the slide is a colorful illustration of a park. On the left, a group of people, including a woman, a man, and a child, are standing and talking. In the center, a person is playing on a blue play structure. On the right, a person is sitting on a wooden roller coaster. In the bottom right corner, a person is sitting at a desk with a computer monitor. The slide has a white rounded rectangle in the center containing the title and list.

Stappenplan naar een bewegingsvriendelijke speelplaats

1. Visie - Draagvlak
2. Analyse
3. Idee - Ontwerp - Inspraak
4. Budget - Tijdsplan
5. Uitvoering - Gebruik - Beheer
6. Evaluatie

Stappenplan naar een bewegingsvriendelijke speelplaats

1. Visie - Draagvlak

Een speelplaatsvisie op beweegtijd en pauze

Wat is de visie van het “team”?

- Waar droomt het team van? Wat willen zij jongeren bieden?
- Willen ze dat de speelplaats uitnodigt tot fysieke uitdaging?
- Willen ze een speelplaats die mogelijkheden geeft tot buiten lesgeven?
- Willen ze kansen geven tot bouwen, creatief zijn, ...?
- Willen ze verborgen hoekjes voor afzondering?

Wat is de visie van “leerlingen”?

- Waar dromen zij van?
- Welke interesses hebben zij?
- Hoever willen, kunnen en durven ze gaan?
- Willen ze activiteiten/animatie of liever niet?

Stappenplan naar een bewegingsvriendelijke speelplaats

1. Visie - Draagvlak
2. Analyse van de huidige situatie

- In kaart brengen
- Observeren
- Speelzones
- Looplijnen
- Knelpunten
- Sfeer

Stappenplan naar een bewegingsvriendelijke speelplaats

- 1. Visie - Draagvlak
- 2. Analyse
- 3. Idee - Ontwerp - Inspraak

Voor elk wat wils:

Doeners Dromers Beslissers Ondernemers
Denkers Uitvinders Onderzoekers Verzamelaars

Alle soorten spel

- Receptief spel
- Sociaal spel
- Fantasiespel
- Explorerend spel
- Experimenteel spel
- Constructiespel
- Oefenspel
- Muzisch spel
- Regelspelen

Speelplaats =
zoveel mogelijk soorten spel

Bedreigde soorten

Ruimte en inrichting

Aanbod activiteiten en materialen

Ruimte

Zoveel mogelijk alle 'buiten' ruimten

- Variatie
- Verschillende zones: speelzone, sportzone, rustige zone
- Verhard & onverhard + verschillende soorten ondergrond
- Hoog & laag - een helling, heuvel, put
- Geborgenheid & avontuurlijk
- Open en vrij -let op met grote vlaktes- & verstopplekjes
- Muren gebruiken

harde ondergrond zorgt voor 'hard' spel,
zachte ondergrond zorgt voor zachter spel

Zonering – voorbeelden van zones

Sportzone

Spelzone –
beweegzone

Groene zone –
klim/klauter zone

Verloren hoekjes

Rustige/chill zone -
creatieve zone

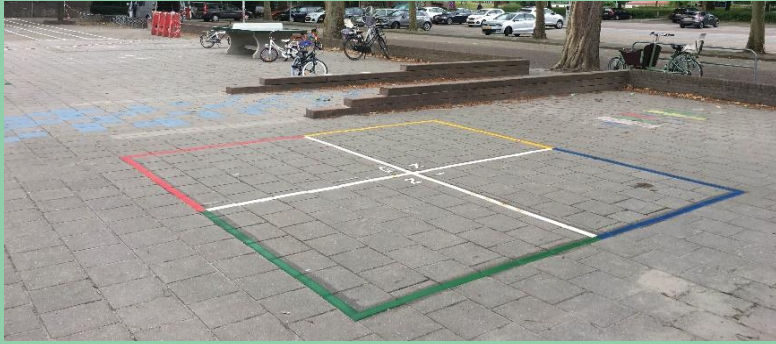
Sportzone

Groene zone – klim/klauter zone

Spelzone – beweegzone

Rustige zone – creatieve zone

“Verloren hoekjes”

Zonering – zones creëren

Aanbod activiteiten en materialen

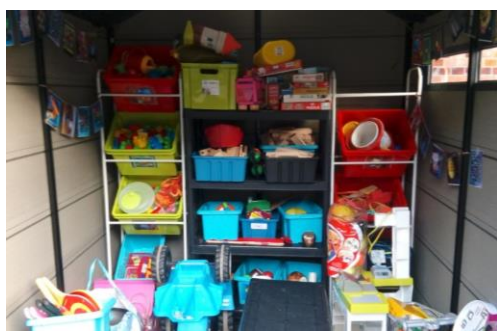
Speelplaatskoffers
Speelothek/uitleenhuisje

Speelmaatjes

Middagsport

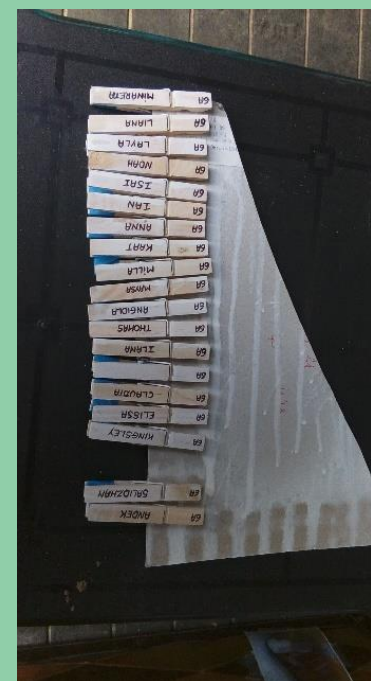
Aanbod activiteiten en materialen

- Beurtrol (zonder verplichting)
- Periodiek – indeling ‘tijd’ > motivatie – respect materialen
- Uitleensysteem
- Materialen opbergen
- Kijkwijzers
- Infoborden

➔ Zorg voor variatie om de uitdaging en de kwaliteit te bewaken

Organisatie speelhuisje/speelothek

Speelmaatjes

Het stimuleert volgende doelen:

- de leerling-participatie op school
- het welbevinden op school
- de activiteitsgraad van de kinderen tijdens speeltijd- en recreatiemomenten
- het bewegings- en sportaanbod op de basisschool
- de interactie tussen de leerlingen van de verschillende klassen
- de speelplaatswerking

Aanbod activiteiten en materialen

MATERIALEN

- Groot motorisch – klein motorisch
- Beschikbaarheid
- Onbestemd – bestemd
- Natuurlijke – artificiële
- Losse ('loose parts') – vaste
- Materialen uit het echte leven

Fantasie tovert alles om in wat je wilt

In de buitenruimte zijn mogelijkheden door volwassenen meestal vastgelegd in speeltoestellen en andere elementen in de omgeving. Kinderen bedenken daar zelf wel van alles bij, maar er is veel meer mogelijkheid als er meer 'losse dingen' zijn. In het bijzonder natuurrijke omgevingen waar kinderen nog iets kunnen veranderen, bieden een grote rijkdom aan losse dingen en dito spelmogelijkheden.

Materialen 'loose parts'

Avontuur

- 'gevaarlijk'
- spannend
- ontdekking
- verrassing
- afwisseling

-
- intimiteit
  - gezelligheid
  - rust
  - warmte
  - chillen

Geborgenheid

- behendiger worden
- motorische vaardigheden

+ uitdagingen zoeken
= eigen grenzen leren kennen

Risicocompetenties opbouwen

Risico nemen $\neq$ Risico lopen

Avontuur

Risicocompetenties opbouwen

- = risico's nemen & uitdagingen opzoeken
- = risico's inschatten
- = grenzen verleggen & er veilig mee omgaan

“ieder kind
heeft recht op
een bult”

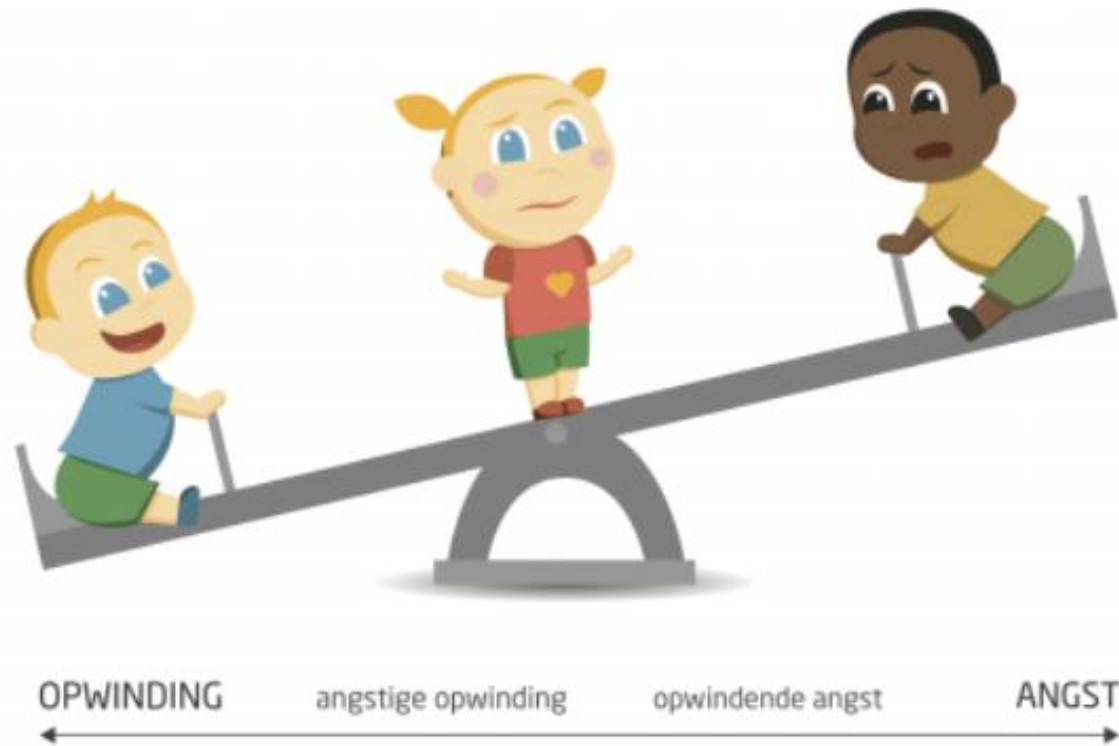

Aanvaardbare risico's
geven winst & worden door kind zelf als risico gezien

Niet aanvaardbare risico's
kunnen kinderen nog niet inschatten

“Het kinderebrein
zoekt
uitdagingen”
Erik Scherder

Risicovol spelen =

- vanaf het moment een spelsituatie voor iemand als risicovol aanvoelt
- risico's brengen toegevoegde waarde aan het spel
- mix van emoties > balanceren van opwinding en angst
- grens van eigen mogelijkheden ontdekken
- kan zorgen voor meer zelfvertrouwen en doorzettingsvermogen

SPELEN OP HOOGTE

SPELEN MET SNELHEID

**SPELEN MET
GEVAARLIJKE
VOORWERPEN**

**SPELEN OP
GEVAARLIJKE
PLEKKEN**

STOEISPELEN

SPELEN MET IMPACT

**SPELEN UIT
HET ZICHT**

**PLAATSVERVANGEND
RISICO**

vuil worden = geen
risico's

Vaak geven kinderen aan niet
meer vuil te mogen worden??

Oefenen, oefenen, oefenen

“pas op met pas op”

In een voldoende veilige omgeving

= zo veilig als nodig

≠ zo veilig als mogelijk

Risicoanalyse

- speelwaarde is het uitgangspunt
- balans tussen die speelwaarde en risico's
- neem maatregelen en zoek oplossingen

Meer vrijheid en ruimte = betere risicocompetenties

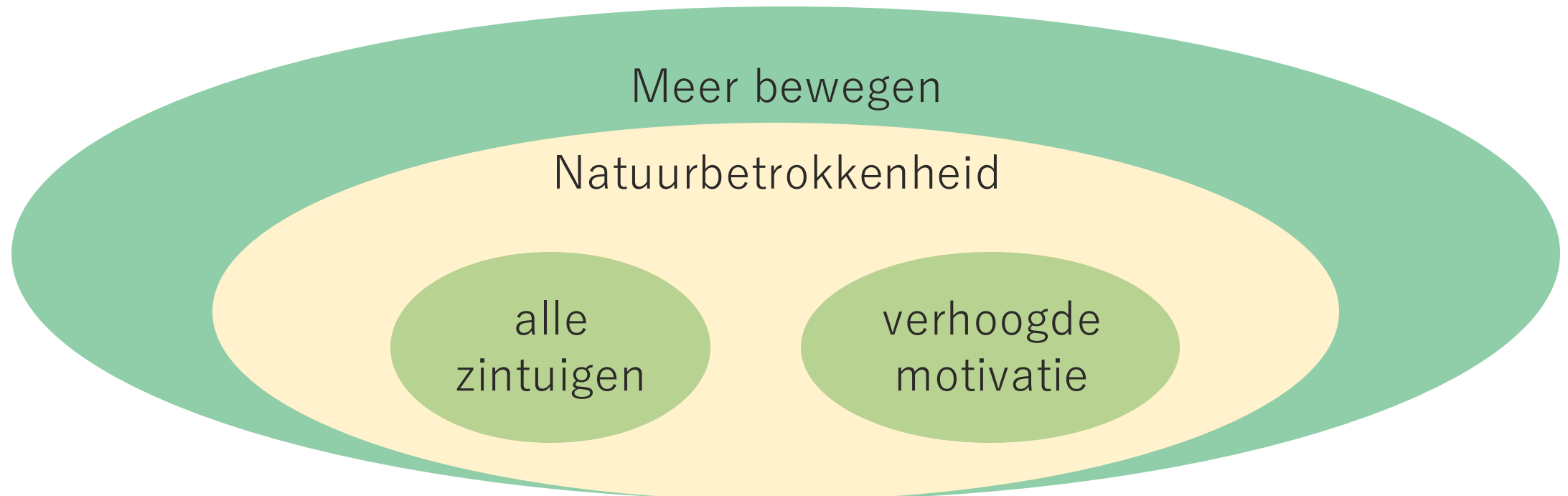
ik heb het
nog nooit
gedaan dus
ik denk dat ik
het wel kan

-Pippi Langkous-

Breng je les naar buiten

- Ter ondersteuning van het leerproces
- Leerinhoud koppelen aan beweging

- **Ervaringsgericht leren:** in het echt ervaren, zichtbaar maken d.m.v. beweging
- **Actieve werkvormen:** op een bewegende manier inoefenen / automatiseren

**UIT ONDERZOEK
IS GEBLEKEN
DAT ONDERZOEKEN
VEEL LEUKER IS
DAN ANTWOORDEN
VINDEN**

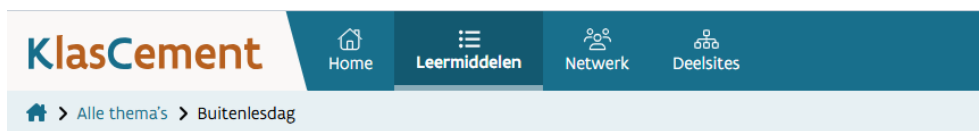

Taal

**WAAROM BINNEN
JE COMFORTZONE
BLIJVEN
ALS DAARBUITEN
VEEL MEER
TE BELEVEN VALT**

‘Bijna iedereen is overtuigd, maar weinig leraren nemen het risico.’

Geef je les eens buiten

Trek met je klas naar buiten en doe aan *outdoor education*«. Buiten leren is **levensecht** leren van, over en in de natuur en de omgeving. Dat doe je door samen te onderzoeken, te ervaren, te observeren en te doen. Onderstaande materialen geven je alvast een hoop ideetjes om meteen aan de slag te gaan.

Brochure

Stappenplan naar een bewegingsvriendelijke speelplaats

1. Visie - Draagvlak
2. Analyse
3. Idee - Ontwerp - Inspraak
4. Budget - Tijdsplan
5. Uitvoering - Gebruik - Beheer
6. Evaluatie

Laat je ondersteunen

Vormingen

Advies op maat

Inspiratiedag: Speelplaats met Toekomst

Datum: dinsdag 29 april 2025

Onderwijsniveau: (buitengewoon) basis- en secundair onderwijs

Doelgroep: klas-, vak- en zorgleraren, directie en beleidsmedewerkers, preventieadviseurs

Locatie: OLV Pulhof, Berchem

Wil je een speelplaats transformeren tot een inspirerende leerrijke omgeving die bewegingsvriendelijk, groen én klaar is voor de toekomst? Vanuit het Netwerk 'Speelplaats met Toekomst' slaan we de handen in elkaar om met verschillende partners te zorgen voor een namiddag vol themagerichte workshops. Een algemeen deel en een rondleiding op het terrein van de school vindt plaats in de voormiddag. Schrijf alvast de datum in je agenda.

Schrijf je in

Ontdek het programma

Take home messages

1. Betrek alle partners van in het begin.
2. Evenwichten zoeken tussen:
  - Speel-, beweeg en leerkanen
  - Alle soorten spel en bewegingsvormen
  - Vrij en georganiseerd
  - Bestemde en onbestemde materialen
  - Avontuur en geborgenheid
  - Risicovol spel en veilige omgeving
3. Zoveel mogelijk groen en evolueren naar een klimaatrobuuste speelplaats

Vragen?

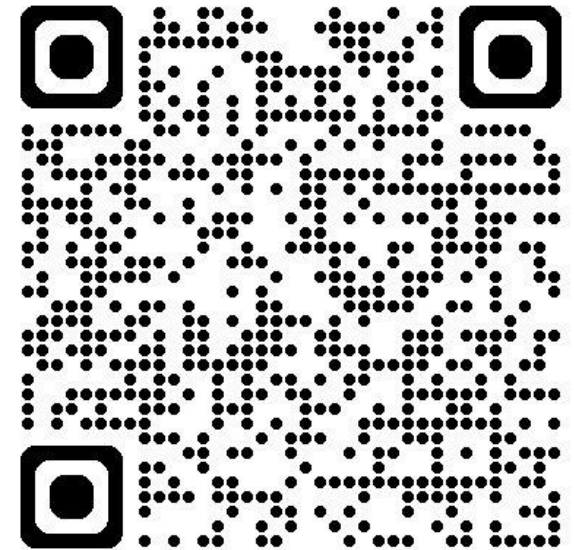
Nog vragen? Contacteer

- MOEV – inge.opdebeeck@moev.be en jantien.verweire@moev.be
- Jouw pedagogische begeleiding/CLB
- [De Gezondheidsmakers](#)
- Contactgegevens [WegWijzer onderwijs](#) - justine.vanlierde@gezondleven.be

*Je hoeft het niet alleen te doen én
ook niet allemaal tegelijk*

[Basisonderwijs | Preventiemethodieken](#)

Voor je agenda

- **17 maart (11:00-12:00)** = Preventief aan de slag met gamers in het basisonderwijs
In samenwerking met CGG
👉 [Schrijf je in](#)
- **22 april (13:30-14:30)** = Expeditie Geluk, gaat naar buiten!
In samenwerking met Vlaams Instituut Gezond Leven
👉 [Schrijf je in](#)
- **22 mei (10:00-11:00)** = Kom te weten hoe je kinderen al spelenderwijs leert hoe ze zich het best beschermen tegen de zon
In samenwerking met Stichting tegen Kanker
👉 [Schrijf je in](#)

Evaluëren zal ons leren

1. Deel je mening over vandaag

Evaluëren zal ons leren

1. Deel je **mening** over vandaag
2. Waar wil jij graag meer over weten tijdens de Gezonde School sessies?

Post het in de chat

Check-out

Wat is je aha-moment van dit uurtje?

